

СУЧАСНА МОВОЗНАВЧА ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЯ

Борисов В.А. Сучасна мовознавча Інтернет-комунікація. У статі представлено аналіз мовознавчої Інтернет-комунікації як комунікативного акту, що є способом презентації мовної особистості науковця у всесвітній мережі. Сучасна лінгвістична Інтернет-комунікація розглядається як когнітивно-комунікативна діяльність, що сприяє діалогізації наукового дискурсу та уможливорює формування нового знання.

Ключові слова: мовознавча Інтернет-комунікація, комунікативно-когнітивна діяльність, мовознавчий дискурс.

Борисов В.А. Современная лингвистическая Интернет-коммуникация. В статье представлен анализ лингвистической Интернет-коммуникации как коммуникативного акта, который является способом презентации языковой личности учёного во всемирной сети. Современная лингвистическая Интернет-коммуникация рассматривается как когнитивно-коммуникативная деятельность, которая способствует диалогизации научного дискурса и формированию нового знания.

Ключевые слова: лингвистическая Интернет-коммуникация, коммуникативно-когнитивная деятельность, лингвистический дискурс.

Borysov V.A. Modern Linguistic Internet Communication. The article deals with the analysis of linguistic Internet communication as a communicative act which is a means of a scholar's language personality presentation in the world net. Modern linguistic Internet communication is studied as a communicative-cognitive activity which facilitates a dialogue character of modern scientific discourse and new knowledge acquisition.

Key words: linguistic Internet communication, communicative and cognitive activity, linguistic discourse.

Спілкування за допомогою всесвітньої мережі стало невід'ємним складником у сфері професійної комунікації. Динамічний розвиток Інтернет-технологій, які розширюють межі комунікації, позначається на людському житті в усіх сферах суспільної діяльності, у площині наукового пізнання зокрема. У межах синхронії-діахронії у вивченні комп'ютерного дискурсу та його характеристик, а також Інтернет-комунікації відзначилися такі вчені, як Д. Крістал, Ф. Бацевич, О. Галічкіна, О. Горошко, С. Матвеева, С. Данилюк та ін. Інтернет-комунікація як жанр досліджується як вітчизняними, так і зарубіжними мовознавцями. Але, на нашу думку, недостатньою мірою вивченим є питання наукового Інтернет-спілкування, зокрема мовознавчого, що й зумовлює **актуальність** представленої розвідки. **Об'єктом дослідження** є український мовознавчий дискурс як когнітивно-комунікативний феномен. **Предметом дослідження** є українська мовознавча Інтернет-комунікація. **Мета статті** – презентувати аналіз лінгвістичної Інтернет-комунікації як одного із

видів наукового когнітивно-комунікативного процесу на прикладі таких жанрів, як персональний сайт ученого, сайт кафедри, лінгвістичний портал.

Інтернет є комунікативним середовищем, що уможливорює розгортання комп'ютерного дискурсу завдяки процесуальності, інтерактивності, соціальній відкритості. За способом контакту цей вид комунікації є опосередкованим, оскільки здійснюється за допомогою технічного засобу – комп'ютера; за каналом передачі та сприйняття інформації комп'ютерну комунікацію можна поділити на актуальну (спілкування знайомих людей) та віртуальну (спілкування з невідомими, віртуальними людьми), що здебільшого властиве науковій Інтернет-комунікації. За формою – усна та письмова комунікація (з використанням голосового модему чи тільки графічне спілкування). Щодо часових характеристик комп'ютерної комунікації, то вона може тривати декілька хвилин (отримання листа електронною поштою, надсилання інформації), так і довготривалою, наприклад, участь в онлайн-конференціях [Галичкіна 2004, с. 57].

Сучасна Інтернет-комунікація представлена різними жанрами та формами. На сьогодні вчені вибудовують таку систему її основних жанрів: сайт, електронна пошта, чат, телеконференція, форум, гостьова книга, дошка оголошень [Матвєєва 2006, с. 8].

Л. Компанцева зауважує: «Бурхливий розвиток Інтернет-комунікації призвів до модифікації ряду мовленнєвого жанру, що само собою свідчить про зміну прагматичних настанов та цілей учасників цього виду комунікації, актуалізацію феномена мовної особистості, яка через систему мовленнєвого жанру самопрезентує себе у віртуальному дискурсі [Компанцева 2007, с. 174]. Презентація мовної особистості науковця як носія мовної культури, учасника суспільних відносин та когнітивно-комунікативних процесів у віртуальному дискурсі відбувається на сайтах кафедр, наукових порталах, персональних сайтах учених, онлайн-конференціях.

На думку С. Данилюка, процес створення сайту є двоступеневим: 1) створення сайту для залучення його до наукової комунікації; 2) трансформація сайту (після його розташування в Інтернеті) під час комунікації. Створенню сайту передують такі стадії прогнозування його комунікативної спрямованості та ефекту: орієнтування на певного адресата, його моделювання; вибір матеріалу, що буде розміщено на сайті; вибір комунікативної тактики та стратегії (способи презентації матеріалу та спрямованості на комунікацію); структурування сайту [Данилюк 2010, 191].

С. Матвєєва визначає сайт як «гіпертекстове утворення електронної комунікативної діяльності (твір), що перебуває в постійній динаміці та є реалізованим в сукупності взаємозалежних (тематично, семантично, інтенціонально, фізично) веб-сторінок». На думку дослідниці, одним із основних факторів організації комунікативної спрямованості сайту науковця є утворення гіпертексту, що надає можливість для комунікації між автором та адресатом. Гіпертекст, за А. Борзенко), – це «текст з низкою слів (як правило, виділених певним чином), які виконують роль посилань та вказують або на інші частини цього ж документу, або взагалі на інший документ» [Борзенко 1996,

с. 114]. Тож, гіпертекстуальний характер сайту дозволяє об'єднати всі тексти, розміщені на ньому, в єдиний макротекст, при цьому читач, обираючи напрями руху сайтом та користуючись системою посилань (мапою сайту), сам створює власний текст. Комунікативна спрямованість сайту забезпечує трансформацію інформаційного простору до комунікативно-інформаційної системи за допомогою компонентів, що характеризуються комунікативною орієнтованістю (чат, гостьова книга, електронне листування) [Матвеева 2006, с. 8-9].

Аналіз персональних сайтів учених-мовознавців дозволяє дати характеристику таких його основних композиційних елементів:

«Головна сторінка», яка є ніби відправним пунктом для користувача для занурення в когнітивно-комунікативний простір сайту. Цей розділ здебільшого містить вітання автора сайту, його короткі біографічні відомості, інформацію про трудову діяльність. Заголовки персональних сайтів українських вчених та їх адреса, як правило, акцентують увагу на особистості вченого, наприклад: *Персональний сайт Селіванової Олени Олександрівни. Професор, доктор філологічних наук*. Адреса сайту науковця теж є невід'ємним складником гіпертекстового простору сайту, оскільки вона переважно асоціюється із заголовком та є співвіднесеною з інформацією, яка презентована на сайті: home.univer.kharkov.ua/shevchenkois/index.html (сайт професора Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна Шевченко І.С.); selivanova.net/ (сайт професора Черкаського національного університету імені Б. Хмельницького).

«Наукова діяльність» – сторінка сайту, на якій відвідувач може дізнатися про навчання науковця в аспірантурі, захист кандидатської та докторської дисертацій, членство у вчених радах, викладацьку діяльність та ін.

У розділі «Публікації» можна знайти інформацію про основні друковані роботи науковця-автора сайту (статті, монографії, підручники, посібники та ін.) та ознайомитися з деякими з них (переважно статті).

Розділ «Контакти», як правило, містить поштову електронну адресу, що уможливлює спілкування з науковцем не тільки на сторінках його текстів. Автори сайтів, надаючи адресу своєї електронної пошти, ніби закликають відвідувачів до подальшого спілкування, підтримки контактів, обміну досвідом. У розділі «Гостьова книга» відвідувачі мають можливість залишити свій коментарі, побажання, подяку науковцеві, а також поспілкуватися між собою на цікаві та актуальні для них наукові теми. Цей розділ сайту є найбільш значущим в організації наукової інтернет-комунікації, оскільки він передбачає публічні відповіді автора сайту на запитання відвідувачів, що уможливлює не тільки комунікативний процес, а й сприяє формуванню й розгортанню нового наукового знання.

Тож, персональний сайт науковця є сукупністю веб-сторінок, які спрямовані на забезпечення комунікативно-когнітивної діяльності як автора, так і адресата сайту. Сучасний сайт є макротекстом, що уможливлює діалогізацію актуальної наукової думки та розширює межі професійної комунікації, лінгвістичної комунікації зокрема. Персональний сайт науковця сприяє актуалізації ролі його особистості в науковому просторі.

Сайти мовних кафедр філологічних факультетів мають на меті всебічне висвітлення всіх подій, пов'язаних з науковою та методичною діяльністю кафедри як структурного підрозділу ВШ; інтеграцію науки кафедри до загального наукового простору; допомогу дослідникам-відвідувачам сайту у власних наукових та методичних розвідках. Здебільшого сайти кафедр мають таку структуру:

«Головна сторінка», на якій, як правило, розміщено загальну інформацію про кафедру та напрями її роботи, вітання завідувача, деякі сторінки з історії кафедри. Більшість кафедр мають розділ «Про нас» (кафедра української мови ХНПУ ім. Г.С. Сковороди) або «Професорсько-викладацький склад» (кафедра загального мовознавства ЛНУ імені Івана Франка), у якому надано інформацію про членів кафедри: коло наукових інтересів, курси, які вони викладають; деякі науковці надають адресу своєї електронної пошти для подальшої комунікації з відвідувачами сайту у просторі всесвітньої мережі.

Рубрика «Події» має на меті ознайомлення відвідувачів сайту кафедри з основними подіями, які відбуваються у навчальному закладі, на факультеті, на кафедрі. У розділі «Студентам» міститься інформація, корисна для студентів: теми курсових та дипломних робіт, методичні рекомендації щодо їх написання; питання для самоконтролю з дисциплін, які викладаються на кафедрі; список рекомендованої літератури з предметів; інформація про бібліотечний фонд кабінету та ін.

Деякі кафедри подають на своїх сайтах критерії оцінювання навчальних досягнень студентів за вимогами Болонської системи.

Інформація щодо міжнародної діяльності кафедри, представлена у відповідному розділі, у якому можна дізнатися про зв'язки кафедри з навчальними закладами інших країн, можливості стажування закордоном, міжнародні семінари та конференції.

Комунікативна спрямованість сайтів кафедр полягає, на нашу думку, в гіпертекстові як об'єднуючому факторі всього текстового простору сайту в макротекст, уможливлуючи комунікацію між автором (авторами) сайту та його адресатами.

Сучасна лінгвістична Інтернет-комунікація відбувається і за допомогою лінгвістичних Інтернет-порталів, які є порівняно новими проектами у галузі мовознавчих досліджень та зорієнтовані на широке коло адресатів: Лінгвістичний портал Mova info (режим доступу: www.mova.info/), Український мовно-інформаційний фонд НАН України (режим доступу: www.ulif.org.ua/), Донецький лінгвістичний портал (режим доступу: mova.dn.ua/content/view/113/26/), Український лінгвістичний портал (режим доступу: lingvoforum.net/index.php?topic...0) та ін. Сучасний мовознавчий Інтернет-портал здебільшого має цілу низку розділів, які присвячені різним питанням: «Лінгвокалендар», де подано інформацію про визначні дати та події в історії лінгвістичних учень; розділ «Новини та конференції» містить дані про філологічні конференції, семінари із зазначенням дати та місця проведення, підготовку матеріалів доповідей, вимоги до оформлення статей та ін.; декілька розділів, присвячених питанням культури мовлення, правопису; правила та вимоги до написання наукових робіт (реферат,

стаття), оформлення списку літератури та ін.; онлайн-словники (двомовні, тлумачні, орфографічні); у розділі «Читальна зала» відвідувач порталу може знайти лінгвістичні статті українських та зарубіжних наукових видань, бібліографічний покажчик та ін.

Комунікативна спрямованість лінгвістичного Інтернет-порталу полягає у створенні цілісного макротексту як єдиного простору для формування нового знання у таких розділах порталу, як «Форум», «Довідкова служба», «Гостьова», «Правопис-онлайн» та ін. На сторінках «Форуму» відвідувачі сайту можуть ставити питання чи дискутувати між собою стосовно цікавих чи проблемних для них мовознавчих, літературознавчих, перекладознавчих та інших питань. «Довідкова служба» та «Правопис-онлайн» надають консультації та відповіді на питання з приводу орфографічних, пунктуаційних, стилістичних норм сучасної української мови. У рубриці «Гостьова», як правило, відвідувачі ставлять питання загального характеру та залишають свої коментарі стосовно роботи порталу та подяку й побажання його авторам. Тож, сучасний лінгвістичний портал є актом комунікації між його авторами та відвідувачами, що уможливлює формування нового знання. Саме автор та реципієнт сайту, беручи участь у професійному спілкуванні, здійснюють когнітивно-комунікативну діяльність.

Висновки. На сьогодні Інтернет-комунікація є однією з актуальних форм спілкування, надання та отримання необхідної наукової інформації. У сучасному комп'ютерному дискурсі лінгвістична Інтернет-комунікація представлена персональними сайтами вчених, лінгвістичними порталами, сайтами мовних кафедр ВШ, онлайн-словниками, які набувають когнітивно-комунікативного характеру, сприяють діалогізації лінгвістичної думки, отриманню нових знань, формуванню актуального наукового дискурсу. З огляду на те, що лінгвістична Інтернет-комунікація є порівняно новою формою наукового спілкування, що поступово набуває ваги й популярності, вважаємо суголосними часові подальші дослідження означеної проблеми.

Література

Борзенко А.Е. Компьютер дома / А.Е. Борзенко. – М.: ТОО фирма «Компьютер Пресс», 1996. – 244 с.

Галичкина Е.Н. Характеристики компьютерного дискурса / Е.Н. Галичкина // Вестник ОГУ. Гуманитарные науки. – 2004. – № 10. – С. 55-59.

Данилюк С.С. Персональний сайт як спосіб презентації особистості науковців / С.С. Данилюк // Наукові записки. Серія: філологічні науки. – № 89(5). – 2010. – С. 190-194.

Компанцева Л.Ф. Интернет-коммуникация: когнитивно-прагматический и лингвокультурологический аспекты / Л.Ф. Компанцева. – Луганск: Знание, 2007. – 444 с.

Матвеева С.А. Сайт як жанр інтернет-комунікації (на матеріалі персональних сайтів учених): автореф. дис. ... канд. філол. наук. 10.02.15 / С.А. Матвеева. – Донецьк, 2006 – 25 с. – Режим доступу: librar.org.ua/sections_load.php?s...id...start...